

UZASADNIENIE SZCZEGÓŁOWE DO UWAGI SRG-09/2026

Fotowoltaika przemysłowa - szczegółowe zasady lokalizacji, ochrony krajobrazu i rolniczej przestrzeni produkcyjnej

do projektu Strategii Rozwoju Gminy Olecko do 2035 roku

Zgłaszający	Stowarzyszenie „Partnerstwo Dzikie Mazury” / Zbigniew Sienkiewicz
Powiązanie z formularzem	Załącznik do odrębnej uwagi konsultacyjnej SRG-09/2026
Zakres projektu Strategii	Rozdz. 4.7 „Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW”; część dotycząca rolnictwa, krajobrazu, turystyki i sieci ekologicznej

1. Przedmiot uwagi

Uwaga dotyczy potrzeby wyodrębnienia w Strategii bardziej szczegółowych zasad odnoszących się do naziemnej fotowoltaiki przemysłowej. Rozdział 4.7 prawidłowo wskazuje, że systemy fotowoltaiczne powinny być lokalizowane przede wszystkim na gruntach o niskiej przydatności rolniczej, terenach zdegradowanych, poprzemysłowych i innych terenach przekształconych. Jednocześnie obecna redakcja dopuszcza instalacje także na innych terenach, o ile nie występuje znaczące negatywne oddziaływanie. Brakuje więc zasad pozwalających ocenić konflikty specyficzne dla dużych, naziemnych farm PV.

2. Dlaczego fotowoltaika przemysłowa wymaga odrębnych zasad

Wielkoobszarowe farmy fotowoltaiczne różnią się przestrzennie od instalacji dachowych, prosumenckich i przyobiektowych. Ich skutki wynikają przede wszystkim z zajęcia znacznych powierzchni, ogrodzeń, dróg serwisowych, stacji transformatorowych, magazynów energii, infrastruktury przyłączeniowej oraz długotrwałej zmiany charakteru otwartego krajobrazu.

Z punktu widzenia polityki przestrzennej wymagają więc co najmniej analizy:

- łącznej powierzchni i mocy projektów w danym obszarze,
- fragmentacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- ciągłości korytarzy ekologicznych i możliwości migracji zwierząt,
- oddziaływania ogrodzeń i infrastruktury technicznej,
- ekspozycji krajobrazowej i widoczności z zabudowy, dróg, szlaków oraz punktów widokowych,
- relacji do wód, mokradeł, lasów, zadrzewień śródpolnych i terenów rekreacyjnych,
- sposobu rekultywacji i przywrócenia funkcji terenu po zakończeniu eksploatacji.

3. Obecne brzmienie Strategii jest zbyt szeroko otwarte

Strategia przewiduje preferencję dla terenów przekształconych, zdegradowanych i o niższej przydatności rolniczej, co należy ocenić pozytywnie. Jednocześnie zapis „dopuszcza się realizację instalacji odnawialnych źródeł energii również na innych terenach” osłabia znaczenie tej preferencji, jeżeli nie towarzyszy mu katalog kryteriów i ograniczeń.

Dodatkowym problemem jest utożsamianie niskiej klasy bonitacyjnej z niską wartością przestrzenną. Grunt słabszej klasy rolniczej może jednocześnie pełnić istotną funkcję krajobrazową, retencyjną, przyrodniczą, turystyczną albo stanowić część zwartego kompleksu użytkowanego rolniczo. Dlatego kryterium bonitacji nie powinno być samodzielną przesłanką lokalizacyjną.

Wniosek: dla naziemnej fotowoltaiki przemysłowej należy stosować ocenę wielokryterialną - powierzchnia, kumulacja, krajobraz, rolnictwo, przyroda, wody, sąsiedztwo zabudowy i infrastruktura - a nie tylko klasę gruntu.

4. Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Gmina Olecko ma charakter rolniczy i krajobrazowy. Wielkoobszarowa fotowoltaika może powodować trwałą lub wieloletnią zmianę sposobu użytkowania pól, rozcinanie kompleksów rolnych i ograniczanie możliwości rozwoju gospodarstw. Ocena powinna obejmować nie tylko klasę gleby, ale również:

- wielkość i ciągłość kompleksu rolnego,
- rzeczywiste użytkowanie rolnicze i znaczenie terenu dla gospodarstw,
- dostępność dojazdów i urządzeń melioracyjnych,
- ryzyko izolowania pozostałych działek rolnych przez farmy i ogrodzenia,
- kumulację kilku farm w jednym obrębie lub ciągu krajobrazowym.

5. Krajobraz, turystyka i rekreacja

Projekt Strategii sam wskazuje, że wielkoskalowych instalacji OZE nie rekomenduje się na obszarach szczególnie cennych przyrodniczo i krajobrazowo oraz na terenach turystycznych i rekreacyjnych, jeżeli mogłyby powodować znaczące konflikty. Dla fotowoltaiki naziemnej zasada ta wymaga doprecyzowania.

W szczególności należy uwzględniać widoczność z zabudowy mieszkaniowej, dróg widokowych, brzegów jezior, tras rowerowych, zabytków oraz punktów i osi widokowych. Wcześniejszy materiał społeczny wskazywał także potrzebę ochrony potencjału turystycznego i krajobrazowego obszaru Judziki - Biała Olecka - Drozdowo, w tym w kontekście planowanego kierunku rowerowego opartego na dawnej kolejce wąskotorowej.

6. Fragmentacja przestrzeni i ogrodzenia

Duża farma PV jest zazwyczaj obiektem ogrodzonym. Przy większej liczbie sąsiadujących instalacji może powstawać rozległa bariera przestrzenna dla zwierząt oraz dla ciągłości krajobrazu rolniczego. Strategia powinna wskazać potrzebę:

- unikania tworzenia ciągłych pasm ogrodzonych farm,
- pozostawiania korytarzy ekologicznych i przejść dostosowanych do lokalnych uwarunkowań,
- zachowania istniejących zadrzewień, miedz i struktur liniowych,
- stosowania rozwiązań ogrodzeniowych ograniczających barierowy charakter instalacji tam, gdzie jest to możliwe i zgodne z wymogami bezpieczeństwa,
- analizy kumulacji ogrodzeń kilku sąsiadujących przedsięwzięć.

7. Wody, mokradła i retencja

Farmy PV nie powinny być lokalizowane w sposób pogarszający funkcjonowanie naturalnych obszarów retencyjnych, mokradeł, torfowisk, stref brzegowych, dolin cieków ani systemu zadrzewień śródpolnych. Należy unikać działań powodujących przyspieszenie spływu powierzchniowego, likwidację mikroretencji lub przekształcanie obszarów, które Strategia równocześnie powinna chronić jako element odporności klimatycznej gminy.

8. Kumulacja i etapowanie dużych farm PV

Dla fotowoltaiki przemysłowej szczególnie istotny jest problem dzielenia większego zamierzenia na formalnie odrębne projekty albo lokalizowania kilku farm w bezpośrednim sąsiedztwie. Z punktu widzenia krajobrazu, rolnictwa i funkcji przestrzennych skutek może być taki sam jak w przypadku jednej bardzo dużej instalacji.

Strategia powinna więc wskazać zasadę wspólnej oceny funkcjonalno-przestrzennej projektów położonych w tym samym kompleksie krajobrazowym lub rolnym, niezależnie od liczby inwestorów i podziału formalnego przedsięwzięć.

9. Zakończenie eksploatacji i rekultywacja

W Strategii warto ująć również zasadę przywracania terenu po zakończeniu eksploatacji instalacji. Dla dużych farm PV powinno się przewidywać pełny demontaż paneli, konstrukcji, ogrodzeń, stacji i zbędnej infrastruktury, uporządkowanie terenu oraz przywrócenie jego funkcji zgodnie z docelowym przeznaczeniem.

Na etapie właściwych procedur wykonawczych należy dążyć do ustanawiania mechanizmów zapewniających rzeczywiste wykonanie rekultywacji i zagospodarowania odpadów zgodnie z obowiązującymi przepisami.

10. Wcześniejsze szczegółowe propozycje strony społecznej

We wcześniejszym projekcie lokalnych zasad bezpiecznej lokalizacji fotowoltaiki przemysłowej zaproponowano m.in.: 300 m od zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej, 500 m od zwartej zabudowy, szczególne bufony od obszarów chronionych, korytarzy migracyjnych, lasów, zadrzewień, wód i terenów bagiennych, maksymalną moc jednej instalacji 5 MW, limity nasycenia oraz odległości pomiędzy instalacjami.

Dokument ten był projektem społecznym, a nie obowiązującym aktem prawa miejscowego. W niniejszej uwadze nie wnosi się o automatyczne przeniesienie wszystkich wartości do Strategii jako bezpośrednio obowiązujących norm. Wnosi się o ich zachowanie jako materiału referencyjnego oraz o zobowiązanie do przeprowadzenia analizy, które kryteria ilościowe i przestrzenne powinny zostać przyjęte w dokumentach planistycznych i wykonawczych.

11. Proponowane uzupełnienie Strategii

Proponuje się uzupełnienie rozdziału 4.7 o następującą albo równoważną merytorycznie zasadę:

„Naziemne instalacje fotowoltaiczne o charakterze wielkoskalowym powinny być lokalizowane w pierwszej kolejności na terenach już przekształconych, zdegradowanych, poprzemysłowych i infrastrukturalnych. Lokalizacja na terenach rolnych powinna wymagać oceny nie tylko klasy bonitacyjnej, lecz również ciągłości kompleksów rolnych, funkcji krajobrazowych, przyrodniczych, retencyjnych i turystycznych oraz kumulacji z innymi instalacjami. Należy przeciwdziałać powstawaniu rozległych, ciągłych pasm farm PV, fragmentacji gruntów rolnych i korytarzy ekologicznych oraz utracie cennych panoram i osi widokowych. Dla wielkoskalowych farm PV należy przewidywać analizę krajobrazową, zasady ograniczania barierowego oddziaływania ogrodzeń, ochronę wód i naturalnej retencji oraz obowiązek właściwego przywrócenia terenu po zakończeniu eksploatacji.”

12. Proponowane wskaźniki

- łączna powierzchnia naziemnych farm PV istniejących, realizowanych i posiadających podstawę lokalizacyjną [ha],
- udział gruntów rolnych zajętych lub przeznaczonych pod naziemne farmy PV [%],
- średnia i maksymalna powierzchnia pojedynczej farmy PV [ha],
- liczba obszarów występowania kumulacji kilku farm PV [szt.],
- udział nowych farm PV lokalizowanych na terenach przekształconych, zdegradowanych lub infrastrukturalnych [%],
- liczba projektów, dla których wykonano analizę krajobrazową i kumulacyjną [szt.].

13. Wniosek końcowy

Wnosimy o uwzględnienie uwagi SRG-09/2026 poprzez:

1. wyodrębnienie w rozdziale 4.7 zasad odnoszących się specyficznie do naziemnej fotowoltaiki przemysłowej,
2. przyjęcie pierwszeństwa terenów przekształconych, zdegradowanych, poprzemysłowych i infrastrukturalnych,
3. uzależnienie lokalizacji na gruntach rolnych od wielokryterialnej oceny, a nie tylko klasy bonitacyjnej,
4. wprowadzenie zasad ochrony krajobrazu, szlaków turystycznych, korytarzy ekologicznych, wód i naturalnej retencji,
5. wprowadzenie zasady oceny kumulacji farm i przeciwdziałania rozległym ciągłym kompleksom ogrodzonych instalacji,
6. wskazanie potrzeby rekultywacji i przywrócenia terenu po zakończeniu eksploatacji,
7. uzupełnienie systemu monitoringu o powierzchnię farm PV, udział gruntów rolnych, kumulację i lokalizację na terenach przekształconych,
8. wykorzystanie wcześniejszych społecznych propozycji parametrów i buforów jako materiału referencyjnego do dalszej analizy planistycznej, prawnej i technicznej.

Dokumenty źródłowe

1. „Strategia Rozwoju Gminy Olecko do 2035 roku – projekt”, 2026, rozdz. 4.7, s. 130–131.
2. „Wnioski analityczne strony społecznej do diagnozy Strategii Rozwoju Gminy Olecko oraz Planu Ogólnego Gminy Olecko”, 28.01.2026 r. – część dotycząca ochrony potencjału turystycznego i krajobrazowego w rejonie Judziki – Biała Olecka – Drozdowo.
3. Projekt społeczny „Zasady bezpiecznej lokalizacji instalacji fotowoltaiki przemysłowej – PV – na terenie Gminy Olecko” – materiał referencyjny, nieprzyjęty jako obowiązujący akt prawa miejscowego.